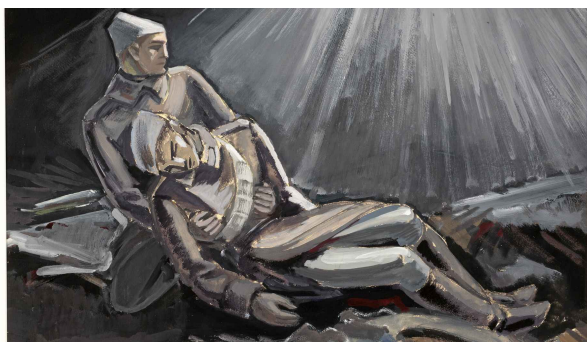

Udstilling

Er Sverige klar til at lukke nye borgere ind på kunstscenen?

5 stjerner

Værket med den tydelige pieta-reference "To venner" (1938) af Karlis Baltgailis (1893-1979) hører til Malmö Konstmuseums samling af lettiske værker, der blev taget ned i 1953 i forbindelse med den kolde krig. Kunsthistorien handler aldrig bare om æstetik, den er også altid et politisk valg, og det er blandt andet det, udstillingen i Malmö sætter fingeren på. – Foto: Malmö Konstmuseum.

6. november 2019, kl. 0:00, opdateret 7. november, kl. 10:14
Mai Misfelt skriver fra Sverige

Malmö Konstmuseum rummer en af Sveriges største kunstsamlinger. Den nye udstilling om immigration er virkelig et besøg værd

Det første man ser, når man ankommer til Malmö Konstmuseum, der har til huse i slottet Malmöhus fra 1500-tallet, er en af de hvide busser, der i slutningen af Anden Verdenskrig hentede udsultede mennesker ud fra koncentrationslejrenes helvede. Bussen har ikke noget med den nuværende udstilling at gøre, det er en permanent installation, men på en fin måde stemmer den ens opmærksomhed med den historie, som udstillingen inde på museet fortæller om migrationens spor i kunsten. Museet har gennem mange år profileret sig som et museum, der fortæller den nordiske kunsthistorie, men det viser sig, at samlingen også har en anden – eller rettere mange andre – historie(r) at fortælle.

Malmö Konstmuseum var indtil 1984 en del af Malmö Museer, men er i dag en egen

institution, der rummer en af Sveriges største kunstsamlinger. Her i september fik museet en ny direktør, danske Kirse Junge-Stevnsborg. Det er den store kunstsamling, som de to kuratorer Cecilia Widenheim (tidligere direktør for museet, nu leder af Tensta konsthall uden for Stockholm) og Maria Lind (forhenværende leder af Tensta konsthall) er dykket ned i.

Det er slet ikke så nemt at gå på jagt i 40.000 værker, når man ikke præcis ved, hvad man leder efter, men ved tålmodigt arbejde har de hentet gemte og glemte kunstværker frem fra magasinerne. En del af dem har aldrig været vist før.

En del, som har været vist før, men som blev taget ned i 1953, er værker af lettiske kunstnere. Museet har en samling på 47 værker af lettiske kunstnere, som blev doneret til museet af en privat samler i 1939. Men da den kolde krig rigtig tog fat, var det måske ikke så belejligt at vise disse værker mere. Kunsthistorien handler aldrig bare om æstetik, den er også altid et politisk valg, og det er blandt andet det, udstillingen sætter fingeren på. Den danske forsker Lotte Løvholm har i samme anledning udgivet en lille bog, "Museum of care", om den lettiske samlings historie, som er værd at læse.

Rent politisk har Malmö Konstmuseum en stærk forhistorie. En majnat i 1945 besluttede den daværende leder Ernst Fischer at lukke museet i et halvt år for at huse nogle af alle de mange flygtninge, der strømmede til, blandt andet fra lejren i Ravensbrück. På fotografier fra samtiden ser man, hvordan der er indrettet sovesale i de fine kunstlokaler. Maleren Svend X-et Erixson (1899-1970) malede samme år et stort naivistisk maleri, hvor man ser hvidklædte kvinder lukke flygtningene ind i museets røde varme indre. Nogle af flygtningene var også kunstnere, som for eksempel polske Jadwiga Simon-Pietkiewicz (1909-1955), der medbragte små tegninger fra lejren, hun havde haft gemt i tøjet, og nogle af disse kunstnere donerede deres værker til museet. Den historie, om et modigt og handlende museumsmenneske, der vælger, at hans museum skal spille en aktiv rolle i det politiske, er værd at huske på i dag.

Det første billede, der møder en på udstillingen, er et naturalistisk, melankolsk mandsportræt af Walter Lindenthal, en jødisk emigrant. Lotte Laserstein, som har malet det, blev født i 1898 og var en aktiv kunstner i Berlin i 1920'erne. Da hun i 1937 blev inviteret til at udstille i Stockholm, indgik hun et proformaægteskab for at undgå

at vende tilbage. Hun var jødisk og havde mærket, hvad vej vinden blæste. Flytningen betød imidlertid også, at hun gled ud af sine kunstneriske cirkler og på mange måder blev glemt. Da hun udstillede i Sverige i 1944 sammen med andre landflygtige kunstnere, mente nogle, at svenskere burde købe svensk kunst.

Lasterstein, der døde i Kalmar i 1993, er nu omsider rehabiliteret som en væsentlig kunstner, hvis stilart ligger et spændende sted mellem Neue Sachlichkeit og naturalisme.

Gennem udstillingen løber et enkelt scenografisk greb i form af nogle moduler, skabt af den italienskfødte, i Sverige bosatte, kunstner Luca Frei (født 1976), ud fra museets såkaldte gouache (et maleri med uigennemsigtige vandfarver), "Rythme couleur", af den ukrainsk-jødisk-franske kunstner Sonia Delaunay (1885-1979). Hun udviklede sin måde at arbejde abstrakt med stærke farvefelter (simultanéisme) gennem at arbejde med patchwork, inspireret af den russiske folkekunst.

Som udstillingen viser, kom der flygtninge til Sverige fra mange steder i verden. Men Sverige har også selv en historie om udvandring. I perioden 1840-1930 udvandrede 1,3 millioner svenskere til "landet med mælk og honning". Brevene fra Amerika til dem derhjemme blev læst og gemt, som vi ser i genremaleriet "Amerikabrevet" af Jakob Kulle (1838-1898), som blev fundet frem fra gemmerne på opfordring af den danske gruppe Superflex, hvis kendte værk, den orange plakat med ordene "Foreigners, please don't leave us alone with the Danes!" (Fremmede, vær venlige ikke at efterlade os alene med danskerne!) (her som silketryk) er noget af det sidste, man ser på vej ud fra udstillingen.

Malmø-museets nysgerrige blik i samlingen gør udstillingen til en af de bedste udstillinger, jeg har set længe. Det er den, fordi den bærer præg af at være resultatet af et grundigt forskningsarbejde, hvor man ikke er løbet ud for at finde nyt, men derimod har kastet blikket tilbage i egen historie, også de mindre kønne sider af den. På den måde er det også en bæredygtig udstilling, der peger på, hvor mange fortællinger der ligger gemt og glemt, lige til at folde ud i en samling. Noget, der overraskede mig, var at se værker af tyskfødte Peter Weiss (1916-1982), forfatteren til "Modstandens æstetik", der som ung kom til Sverige med sin familie på flugt fra nazismen – og at se Ninnan Santessons (1891-1969) buste af skuespilleren og

veninden Naima Wifstrand og læse, at samme Santesson husede ægteparret Brecht under krigen, og at hans figur Mutter Courage blev skrevet til Wifstrand.

Et af de nyere værker, som virkelig rørte mig, er et videoværk af det finsk-britiske kunstnerpar Raino&Roberts (født 1974 og 1970), hvor de har vævet nutidens historie om irakiske flygtninge, der kommer til Finland, sammen med fortællingen om de finner, der flygtede til Sverige i 1944. På billedsiden ser man for eksempel fire mørkhårede mænd på cykler gennem et sort-hvidt landskab. På lydsiden fortæller en stemme, hvordan det er at være flygtning i Sverige. Teksten er skabt ud fra breve, de finske flygtninge i Sverige skrev hjem, men den kunne ligeså godt være skrevet i dag. Det er de samme erfaringer af på en gang at føle sig i sikkerhed og samtidig fremmed og eksileret, den beskriver.

Udstillingen kaster blikket tilbage, men også frem, når der vises værker af samtidskunstnere, der er kommet andre steder fra til Sverige. Og den spørger til, hvor villig dagens Sverige (og her er det ikke svært at drage parallellen til den danske kunstscene) er til at lukke nytilkomne, som måske også kunstnerisk taler et andet sprog, ind på kunstscenen.